

Ce ¼ uz Eiropu: Latvijas migranti Gārsnijas salā

Description

Iedzīvotāju došanās strādāt uz ārzemēm ir viena no māsdienu Latvijas nozīmīgākajām laika zīmēm. Teju ikvienam radi vai draugi ir devuļies prom no Latvijas. Kādā ¼ Latvijas āaudis strādā ārzemēs? Kādā ¼ daudzi migranti turpin dzīvot starp divām valstīm ā darbs ārzemēs, bet mājas ā Latvijā?

Pārdā ¼s Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes aplēsēs liecina, ka Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits ir divi miljoni. Pārdā ¼jos desmit gados no valsts emigrājuši 200 tūkstoši cilvēku^[1], pēc Latvijas Bankas aprēķina ā 177.600 cilvēku, kas nelielajai Baltijas valstij ir milzīgs skaits. Uzreiz jāteic, ka dati par migrāciju Eiropā bez robežām vienmēr ir neprecīzi, un ne par statistiku vālos runāt. Ājā rakstā izgaismoju jautājumu, kas pieklust dominājošajā diskursā, ka Latvija paliek aizvien tukšāka.

Kam vietas Latvijā nepietika?

Protams, migrantus nevar homogenizēt, tomēr ir tendences, kas āauj izprast dziļākus procesus Latvijas transformācijas problēmās no bijušās PSRS republikas uz kapitālistisk ekonomisko sistēmu. Pirmkārt, kāpēc un kādi cilvēki dodas prom, kāpēc ājie cilvēki, nevis citi? Otrkārt, cilvēki dodas uz noteiktām valstīm un vietām, nevis vienkārši kaut kur. Visbeidzot, daādu iemeslu dā ¼ daāa tā dāvāto emigrantu (aizbraucēju pavisam) tomēr ir nepātrauktā kustābā un nav pieā ¼muā ¼i iā ¼mumu, kur vā ¼las palikt pavisam un vismaz mentā ¼ sevi saista ar Latviju. Ā os jautājumu risinā ¼ju konkrētā vietas un mobilitātes izpātes kontekstā aplākojot kādu āpa ¼ju vietu ā ¼ Gārsnijas salu Lamanā ¼a ājaurumā, kurā, pēc Latvijas portā ¼ neogeo.lv aplā ¼sā ¼m, 2011. gadā strādāja ap 1500 Latvijas iedzīvotāju, no kuriem lielākā daā pastāvīgo dzāvesvietas adresi ir saglabājuā ¼i Latvijā. Analāze ir balstāta autores pā ¼tā ¼juma Gārsnijā 2010-2011. gadā.

Pēc Padomju Savienības sabrukuma 1991. gadā Latvijas politiskā vara, iā dzā ¼gi kā lielākā daā ¼ Austrumeiropas, deklarāja āleopolitisku virzienu ā ¼tgrieā ¼anos Eiropā. Kolektā ¼vā ¼ progresā ideoloā ¼ija vairs nebija vā ¼lama, un tā ¼s vietā elites nākotni reprezentēja kā radikā ¼ individuā ¼lisma ceā ¼u uz materiā ¼u labklā ¼jā ¼bu ā ¼ gan kā nostaā ¼ā ¼iju pā ¼c pirmskara Latvijas labklā ¼jā ¼bas, gan arā ¼ kā tiekā ¼anos pā ¼c mā ¼sdienu Rietumeiropas dzāves standartiem^[2]. Liberā ¼lisms un brā ¼vais tirgus ir raksturā ¼gi post-sociā ¼lisma telpai, uzsverot individuā ¼lo, un patē ¼ termins *darba ā ¼ā ¼ira* post-sociā ¼lisma valstās tika nonicinā ¼ts un diskreditā ¼ts, kā to trā ¼pā ¼ raksturo lietuvieā ¼ju socioloā ¼e Rasa Baloā ¼kaite^[3]. Spriedze starp idealizā ¼to ā ¼neā ¼ā ¼irasā ¼ reprezentā ¼ciju un dzāvesvoto pieredzi kā marginalizā ¼tai majoritā ¼tei ar ā ¼oti ierobeā ¼otā ¼m darba upeā ¼ā ¼as iespā ¼jā ¼m ir nozā ¼mā ¼gā ¼kais migrā ¼cijas iemesls. Un migrā ¼cija ir veids, kā izteikt sa neapmierinā ¼tā ¼bu ar valsti.

X telpa iespā?jā•m

Gā?nsija, kopā• ar Ā•riju, bija starp pirmajiem un populārākajiem Latvijas darba migrantu galamā?rā•iem kopā; 1990. gadu vidus. Gā?nsija ir Apvienotās Karalistes protektorā•ts, taču tai ir ā?paāja izā?ā?muma jurisdikcija^[4]. Gā?nsija 1990.gados paplaā?ināja ekonomisko darbā«bu pateicoties priviliā?ta nodokā?u reā?ā«mam^[5], savukā•rt Latvija 1990. gados kā?uva neatkarā«ga un sā•ka atgrieā?janā•s ceā?u Eiropā•ā??valstiskā• lā«menā«, uzsā•kot iestā?ā?janā• sarunas ES, un individuā•lā• ā??kā• centienus sasniegt eiropesku dzā«ves kvalitā•ti.

Salas ir ā?paā?i blā«vs migrā?cijas izpā?tes lauks. 63,3 kvadrā?kilometru plaā?jā• un 62 tā«kstoā? apdzā«votā•. Gā?nsija ir dabiski norobeā?ota vieta, taču tā• ir strauji mainā«ga sociā•la telpa. Ā? kontrasti ā?auj izjautā•t procesus, kas citā•di var paslā«dā?t garā•m nepamanā«ti konvencionā•lā• regulā?tu teritoriju kontekstā•.

Ikvienai ekonomiski aktā«vai, bet Ā?eogrā?fiski limitā?tai vietai ir nepiecieā?jams kustā«gs darbaspā?ks, lai uzturā?tu produktivitā•ti un konkurā?spā?ju, bet izvairā«tos no pā•rapdzā«votā«bas. Ekonomikai atplaukstot pā?c Otrā• Pasaules kara (Lamanāja Ā?auruma salas bija okupā?tas), kā• t.s. viesstrā?dnieki tika aicinā?ti itā•ā?i (1970.gados), portugā?ā?i (1980.gados), pā•rsvarā• no Madeirā• salas. Taču Madeira, saā?ā?musi ES ieguldā«jumu infrastruktā«rā•, strauji kā?uva par tā«risma galamā?rā•i un pati vairs nevarā?ja rekrutā?t pietiekami daudz strā?dnieku. Kā• intervijā•s atzā«s Gā?nsijas darba devā?ji dā?rniecā«bas sektorā•, 1990.gadu vidā« viā?i lā«koja dibinā•t kontaktus ar citu lā?tā•ka darbaspā?ka izcelsmes valsti, izvā?loties Latviju un atverot tajā• rekrutā?ā?janas kompā•niju. Daā?ā•dos tā• sauktajos migrantu darbos salā• strā?dā• daā?ā•das nacionā•lā•s izcelā?ā?audis, tomā?r lā«dz pat 2011. gadam starp nesen ieceā?ojuā?jiem austrumeiropieā?jiem Latvijas iedzā«votā?ju ir visvairā•k.

Doā?janā•s darbā• uz citu valsti ir radikā•li jauna stratā?ā?ija, kā• mainā«ties paā?jam. Vairum intervā?to uzsver, ka nekad nebija dzirdā?juā?i par Gā?nsiju un pat nevarā?ja to iztā?loties pasaules kartā?. ā??Gribā?ju braukt uz Ā?rzemā?m nopelnā«t naudu, ā?? tipiskā•kā• atbilde. Tā• bija x telpa kau kur Eiropā• un ā??braukt uz Ā?rzemā?mā?• bija atpazā«t transnacionā•lā•s un nevis sociā•lā•s iekā?jā?jā•s (Latvijā•) mobilitā•tā?is iespā?jas; laika kompresijas iespā?ja cilvā?ka individuā•lajā• ceā?ā? lai atgrieztos Eiropā•, proti, ā«stenotu savu stratā?ā?iju par labas dzā«ves sasniegā?janai. Lefevrs to sauc par iespā?ju totalitā?tes atklā?smi, ietvertu ikdienas eksistencā? un radikā•lu jaunu iespā?ju atklā?sm^[6]. Lā?mumu doties uz Ā?rzemā?m cilvā?ki bieā?i raksturo kā?brā«di savā•s dzā«vā?is, tieā?ji telpiski laicā«gu pā•rejas momentu personas dzā«vā?. Vienlaicā«gi tas ir konkrā?tsbrā«dis valsts un nā?cijas attā«stā«bā•, kas cilvā?kiem liek izā?ā?irties par iespā?ju doties strā?dā•t uz citu zemi.

Atgriezties kā• eiropietim

Precā«zā•ki kvantitatā«vi rā?dā«tā?ji nav pieejami, taču daudzi intervā?tie lā?ā?i, ka kopskaitā• to, ka no Latvijas kā•du laiku ir strā?dā?juā?i Gā?nsijā•, varā?tu bā«t no pieciem lā«dz astoā?ier tā«kstoā?jiem. No 1997.-2000.gadam no Latvijas rekrutā?ja tikai sievietes un tikai lauksaimniecā«bā•, galvenokā•rt, darbam siltumnā«cā•s. Formā•li pirmajos rekrutā?ā?janas gados kandidā•tus izvā?lā?jā? ja viā?ā•m bija izglā«tā«ba vai pieredze lauksaimniecā«bā•, neformā•li kandidā•tu izvā?rtā?ā?janā? notika vā?l pirms doā?janā•s ceā?ā• ā??svarā«gs aspekts bija kandidā•tes potenciā•lā•s darba spā?ja nopietna vā?lme smagi strā?dā•t un atgriezties Latvijā•. Citi sektori, piemā?ram, tā«risma industrijā•, tik atvā?rti, sā•kot ar 2000. gadu sā•kumu un darbam Gā?nsijā• varā?ja pieteikties arā« vā«rieā?i.

Gā?nsijas piedāvājums ietvā?ra gan iespā?ju pelnā«t, gan specifiskus ierobešojumus: drā«kstā?ja uzturā?ties deviā?us mā?neā?jus gadā, bet trā«s bija jābrauc ārā no salas. Tādā?jā migrācijas rešā«mā ir ietvertas barjeras pastāvīgās dzā«vesvietas izvā?iā?. Uzturā?ājanā atā?auju nevarā?ja iegā«t nestrādā?joā?jie Ā?imenes locekā?i, turklā?t nepastāvā?ja gandrā«nekā?du sociā?lo garantiju. Ā?da prakse ir daudz analizā?ta migrācijas pā?tā?jumos un ir iā«dzā«g viesstrā?dnieku programmā?m Eiropā? 1960. un 1970.gados: tā? vietā, lai saā?emtu ā??pilnuā?vā?ku, darba devā?ji saā?em produktā«vu *strā?dnieku* kura reproduktā«vā? daā?a ā??bā?rnu audzinā?ā?ana, atvā?ā?inā?jumi, dzā«ve pensijā? utt. jā?atstā?j otrpus robešas.

Tā?u ierobešojumi nebija ā?ā?rslis, tieā?i otrā?di, tie saskanā?ja ar migrantu sā?kotnā?jo nolā«ku ā?? doties ā«slaicā«gi strā?dā?t ā?zemā?s, un atgriezties Latvijā? turā?gā?kam, tuvā?k iedomā?vidā?ja eiropēā?ja dzā«ves iā«menim. Tas bija sapnis aizbraucot vienlaicā«gi radā«t atgrieā?janā?s ceā?u, tā?u atgriezties kā? atā?ā?irā«gam sev paā?jam, labā?kā? sociā?lajā? pozā«cijā?, atgriezt normā?lā? dzā«vā?. Ā?ā? ziā?ā? *atgrieā?janā?s Eiropā?* individuā?lā? iā«menā« bija stratā?ā?iska pagaidu mobilitā?te, bet patiesā«bā? iā«dzeklis pretā?jā? sasnieā?šanai ā?? atgriezties Latvijā?. Darbs ā?zemā? piedāvā?ja nopelnā«t vairā?k un ā?tri, kas nevarā?tu notikt Latvijā?, bet var tikt baudā«ts tajā? (maks izglā«tā«ba, dzā«ve privā?tā? mā?joklā« utt.). Algas gan sā?kotnā?ji nebija lielas ā?? nedaudz virs britu mā?rciā?ā?m stundā?, tā?u to kompensā?ja garā?s darba stundā?s. Kopā? 2010. gada oktobrī Gā?nsijā? ir ieviesta minimā?lā? alga ā??6 britu mā?rciā?as stundā?, kas ir tipiska viesstrā?dnieka alga. Veikalos un veco ā?auā?u aprā«pes centros atalgojums gan ir uz pusi lielā?ks.

Straujā? migrantu mainā«ba Gā?nsijā? var tikt raksturota kā? pastāvā«ga nepastāvā«ba. Respondenti parasti uzsver, ka Gā?nsijā? ir ā??tikai uz laiku,ā? pat, ja pā?rvietoā?janā?s starp Latviju un ā?o salu ilgā? jau vairā?k nekā? desmit gadu. Individuā?li migranti atkā?rtoti ie brauc Gā?nsijā? un izbrauc no tā?s ā? pā?rsvarā? uz Latviju, bet reizā?m arā« uz citā?m Eiropas valstā«m, lai atkal atgrieztos Gā?nsijā?. No salas aizbraukuā?o vietā? ierodas jauni, kas Latvijas iedzā«votā?ju kā? kopienas klā?tbā«tni padarā? relatā«vi pastāvā«gu. Lai arā« lielā?kajā? daā?ā? interviju ir atsauces uz pazemojoā?jiem darba apstā?kā?iem, vismaz migrācijas pirmajos gados ā?? dzā«vojot vienā? istabā? astoā?iem cilvē?kiem strā?dā?jot teju bez nevienas brā«vas dienas deviā?us mā?neā?jus ā??, ā?o pieredzi indivā«di portretā? drā«zā?k kā? eksotisku, uzsverot, kaā??atā?ā?irā«bā? no citiem latvieā?jiem, man gan *paveicā?s!*ā?personā«go veiksmi pretstatot kopienas pieredzei.

Sievietes strā?dā? siltumnā«cā? Foto autore: Aija Lulle (Gā?nsija, 2011. g. jā?lijā?)

Latvijas iedzā«votā?ju Gā?nsijā? savstarpā?jā? solidaritā?te ir vā?ja, dominā?joā?ji ir individuā?li centieni savas pozā«cijas uzlabā?šanai. Tomā?r kopienai vienojoā?jais ir aizvainojums pret Latviju kā? valsti, kas ir ā??likusi mā«su paā?ju cilvē?kiemā? doties uz ā?zemā?m, nav pildā«jusi rā«pā?ā?janā?s pienā?kumu pret savas valsts cilvē?kiem. Nereti arā« cilvē?ki vispā?r cenā?jas ignorā?t paā?reizā?jo

, Londra: Routledge, 2001.

Neo Geo, neatkarā «gs Āēogrāfiskas analāzes portāls, 2001.

* Autore veic pētījumu par Latvijas iedzīvotāju migrāciju uz Lielbritāniju ar Eiropas Sociālā Fonda projekta atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē atbalstu.

[Tulkojums franču valodā.](#)

Fotografija: Gāmsija aero foto. Foto autore: Aija Lulle 2010.gada jūnijā.

Image not found or type unknown

[Retour en haut de page](#)

date créée

15/01/2012

Champs de Métas

Auteur-article : Aija LULLE*